

Kis értékű követelések európai eljárása

„No consumer or business claim is too small for justice to be served.”
(„Egyetlen fogyasztói vagy üzleti követelés sem túl csekély ahhoz,
hogy az igazságszolgáltatás útján érvényesíthető legyen.”)
(Viviane Reding, az Európai Bizottság korábbi /2010-2014/ alelnöke)

I. Bevezetés

Egy finn borkedvelő rendel egy rekesz 2013-as évjáratú burgundit egy francia kereskedőtől. Egy rekesz 2012-es évjáratú beaujolais-t kap helyette. A kereskedő nem ismeri el a tévedését, és nem téríti vissza az összeget a vásárlónak. Az ügylet kis értékére tekintettel a vevő kétszer is meggondolja, mielőtt időt, energiát és pénzt fektet követelése érvényesítésébe.¹

A XX. század végén az áruk, szolgáltatások, tőke és személyek szabad mozgásának révén a fentihez hasonló problémák mind gyakoribb előfordulása tette szükségessé az Európai Unió egyes tagállamainak határain átnyúló, alacsony értékű követelések gyors, egyszerű és költségkímélő érvényesítését biztosító, kötelező jogi képviselő nélküli eljárás megalkotását, a más tagállamban történt jogérvényesítés összköltsége ugyanis sokszor nem állt arányban a követelés összegével.

2002 és 2012 között megduplázódott a magánszemélyek valamint a kis- és középvállalkozások határon átnyúló kis értékű követeléseinek száma. Különösen jelentős (ugyanezen időszakban hatszoros) növekedés észlelhető az online ügyletekből fakadó határon átnyúló követelések tekintetében. A követelések összege azonban viszonylag alacsony, több mint a fele 100 EUR alatt marad.

II. A kis értékű követelések európai eljárásnak története

A fogyasztóvédelmi jogok 1975-ös deklarációját és az 1993-as, a fogyasztók igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréséről és a fogyasztói jogviták rendezéséről szóló Zöld Könyvet követően 1996-ban a Bizottság elfogadott egy egyszerűsített bírósági eljárás bevezetését célzó cselekvési tervet.

Az Európai Tanács 1999. évi tampere-i ülése már kiemelten kezelte a belső piac egységesítése érdekében az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférést. Ezen ülésen született elnökségi határozat 30. pontja rögzítette, hogy „Az Európai Tanács a Bizottság ajánlásainak alapján felhívja a Tanácsot, hogy létesítsen minimális követelményeket az Unión belüli határon átnyúló igények érvényesítése kapcsán a megfelelő szintű jogi segítségnyújtásról, továbbá alkosson közös eljárási szabályokat az egyszerűsített és gyorsított eljárások megalkotása érdekében a határon átnyúló igények érvényesítésére a fogyasztói és kereskedelmi ügyekben, tartási ügyekben és a nem vitatott követelések tárgyában. A tagállamok létesítsenek alternatív, bíróságon kívüli eljárásokat is.”

¹ European Small Claims Procedure Citizen factsheet

A 2002. december 20-án megszületett, az európai fizetési meghagyásos eljárásról valamint a kis értékű követelések elbírálásának egyszerűsítését és gyorsítását célzó intézkedésekről szóló Zöld Könyv átfogó képet adott a tagállamokban hatályban lévő kis értékű eljárásokról, és széles körű konzultációkat eredményezett.

2005. március 15-én a Bizottság rendelettervezetet terjesztett az Európai Parlament és a Tanács elé, majd hosszas – elsősorban az értékhatárt és az eljárási garanciákat érintő – egyeztetések eredményeképpen 2007. július 11. napján az Európai Parlament és Tanács elfogadta a kis értékű követelések európai eljárásáról szóló 861/2007/EK rendeletet (a továbbiakban: R.). A rendelet 2009. január 1-jén lépett hatályba Dánia kivételével² az Európai Unió valamennyi tagállamban.

A R. szerinti eljárás alkalmazásának csekély számára figyelemmel átfogó tanulmányok készítését és egyeztetést követően a Bizottság 2013 novemberében javaslatot tett a R. – szélesebb körben történő elfogadása és hatékonyabbá tétele (költségek csökkentése, eljárás egyszerűsítése) érdekében – alkalmazási körének szélesítésére.

A javaslat az összeghatárt 2.000 EUR-ról 10.000 EUR-ra kívánta felemelni; a „határon átnyúló” ügy fogalmának értelmezésénél az eddig meglévő két tényező (a kérelmező lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye, valamint a bíróság székhelye) mellett további három tényezőnek (a szerződéskötés helye, a követelés alapjául szolgáló tények megtörténtének helye, a jövőbeni ítélet végrehajtásának a helye) is szerepet kívánt juttatni. A Bizottság javaslatában maximálni kívánta az eljárási illeték összegét és szorgalmazta az elektronikus kommunikációs eszközök szélesebb körű alkalmazását.

Az Európai Parlament és a Tanács 2015. december 16. napján elfogadta a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK rendelet, valamint az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK rendelet módosításáról szóló 2015/2421 rendeletet (a továbbiakban: módosító R.). A rendelet 2017. július 14. napjától alkalmazandó.

Az Európai Bizottság 2017. június 19. napján elfogadott, a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről szóló 861/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet I., II., III. és IV. mellékletének felváltásáról szóló C(2017) 3982 final számú rendelete módosította az eljárás megindításához és lefolytatásához, valamint az eljárás során hozott bírósági határozatok végrehajtásához szükséges formanyomtatványokat.

III. A rendelet

A R. – az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítése jegyében – a tagállami eljárási szabályok mellett alternatív eljárást biztosít a magánszemélyek és vállalkozások számára a határokon átnyúló, kis értékű követeléseik érvényesítésére.

² R. 2. Cikk (3) bekezdés

A R. általános keretszabályozást ad, a hézagok (például az eljáró bíróság hatáskörére és illetékességére, a bizonyításra, az eljárási költségre, a határozatok kézbesítésére, a fellebbezés lehetőségére és részletszabályaira vonatkozóan) pótlását a nemzeti eljárásjogra bízta.

III.1. Az értékhatár

A rendeletet – 2009. január 1-től 2017. július 13-ig – azokban a határokon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyekben kellett alkalmazni, ahol a követelés értéke – az annak elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz történő érkezésének időpontjában – kamat, kiadás és költség nélkül – nem haladta meg a 2.000 EUR-t.³ (Ennek indoka a kamat, kiadás és költség tagállamonkénti eltérő számítása.)

A módosító R. az összeghatárt 2.000 EUR-ról 5.000 EUR-ra emelte. A Bizottságnak a módosítás hatályba lépését követő öt év elteltével vizsgálnia kell az összeghatár további emelésének a lehetőségét.

[A Bizottság számára 2013-ban készült összehasonlító tanulmány szerint 21 EU tagállamnak van egyszerűsített eljárása a kis értékű követelések érvényesítésére. Ezen eljárásokban a követelések felső értékhatára jelentős különbségeket mutat, tagállamonként 600 EUR-tól (Németország) 25.000 EUR-ig (Hollandia), átlagosan 4.400 EUR.]

Ha a követelés nem pénzbeli, a kérelmezőnek kell megjelölnie az értéket, amit a kérelmezett vitathat. Ez utóbbi esetben a bíróságnak kell eldöntenie harminc napon belül, hogy a követelés nem haladja-e meg a R.-ben meghatározott értékhatárt, és ennél fogva alkalmazhatók-e a kis értékű követelések európai eljárásának szabályai, vagy az eljárást az általános eljárási szabályok szerint kell lefolytatni.⁴

Az értékhatár vonatkozik a viszontkeresetre is: ha a viszontkeresetben foglalt követelés meghaladja a R.-ben írt összeghatárt, az eljárást az „általános” eljárási szabályok szerint kell lefolytatni.

A követelés értékét a követelés elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak a pénznemében kell megadni.

A felperesnek a követelés bírósághoz érkezésének időpontjában érvényes árfolyamon kell átváltania követelésének összegét EUR-ra annak megállapítása érdekében, hogy az nem haladja-e meg a R.-ben írt értékhatárt, a kereseti formanyomtatványon azonban csak akkor kell EUR-ban feltüntetni a követelés összegét, ha az eljáró bíróság pénzneme EUR.

III.2. A rendelet hatálya alá tartozó tárgykörök

3 R. 2. Cikk (1) bekezdés

4 R. 5. Cikk (5) bekezdés

„Annak megállapításához, hogy valamely jogvita a polgári és kereskedelmi ügyek körébe tartozik-e, a Bíróság töretlen ítélkezési gyakorlata értelmében a peres felek közötti jogviszony jellegét vagy a jogvita tárgyát kell megvizsgálni. Ebből a szempontból a magánjogi jogvitáknak a közjogi jellegű jogvitáktól való pontos elhatárolása játszik kulcsszerepet.”⁵

Nem tartoznak a polgári és kereskedelmi ügyek fogalmának hatálya alá az államnak a közhatalmi jogosítványai gyakorlása során végrehajtott intézkedései vagy mulasztásai (*acta iure imperii*) – például az állam nevében eljáró tisztviselőkkel szembeni követelések – ellenben az állam kereskedelmi jellegű cselekményeivel (*acta iure gestionis*), amelyek esetében alkalmazhatók a R. szabályai. Ennek oka az, hogy az előbbi ügycsoport körébe tartozó jogviszonyok nélkülözik az egyenrangúságot.

A Bíróság a *Sonntag v. Waidmann* ügyben⁶ a polgári ügy fogalma alá tartozónak minősítette azon ügyet, melynek alapját a német állami iskola tanára által az iskolai kirándulás alatt rábízott gyermekek felett gyakorolt felügyelete képezte (mely kötelezettségének megsértése az egyik tanuló halálos balesetét idézte elő), ezen tevékenység ugyanis nem minősül közhatalom gyakorlásnak.

A *flyLAL-Lithuanian Airlines AS v. Starptautiskā lidosta Rīga VAS and Air Baltic Corporation AS* ügyben⁷ a Bíróság a polgári ügyek körébe tartozónak minősítette egy litván légifuvarozó által egy lett repülőteret üzemeltető szervezettel és egy lett légifuvarozóval szemben indított, a versenyjog megsértésével okozott kár megtérítése iránti keresetet annak ellenére, hogy a lett állam az alperesek többségi vagy kizárólagos részvényese. A perben a felperes az alperesek által – gazdasági szereplőként – a repülőtéri létesítmények használatáért kért díj eltúlzott összegét kifogásolta.

A *Hollandia v. Rüffer*⁸ ügyben nem minősítette a Bíróság polgári ügynek a folyami rendőrségi intézkedés (közhatalmi tevékenység) következményeként Hollandiának a holland belvizeken elsüllyedt hajó német tulajdonosával szemben a mentési költségek megtérítése iránt előterjesztett követelését.

A R. – általános jelleggel – kizárja a hatálya alól az adó-, vám- és közigazgatási ügyeket, valamint az államnak az államhatalom gyakorlása során hozott aktusai vagy elkövetett mulasztásai miatti felelősségével kapcsolatos ügyeket (*acta jure imperii*)⁹, – kifejezetten pedig – az alábbi – a módosító R.-tel kibővített – tíz tárgykört¹⁰: természetes személyek személyi állapota, jog- és cselekvőképessége; házassági vagyoni jog, illetve olyan kapcsolatból eredő

5 Joghatóság az átdolgozott Brüsszel I. rendeletben Kommentár

6 C-172/91

7 C-302/13

8 C-814/79

9 2. Cikk (1) bekezdés

10 2. Cikk (2) bekezdés

vagyoni jog, amelyet az adott kapcsolatra alkalmazandó jog szerint a házasságával hasonló joghatásúnak tekintenek; a családi vagy rokoni kapcsolatból, házasságból vagy házassági rokonságból származó tartási kötelezettségek; végrendelet és öröklés, ideértve a haláleset következtében felmerülő tartási kötelezettségeket; csődeljárás, fizetéseképtelen társaságok vagy más jogi személyek felszámolására vonatkozó eljárások, csődegyezség, kényszeregyezség és hasonló eljárások; szociális biztonság; választott bíraskodás; munkajog; ingatlan bérlete, a pénzübeli követelésekre irányuló keresetek kivételével; illetve a magánélet tiszteletben tartásához való jog és a személyiségi jogok megsértése, beleértve a rágalmozást is.

Megjegyzendő, hogy a kivételek köre különbözik az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló rendeletben írtaktól, ez utóbbi rendelet hatálya alá tartoznak ugyanis például a munkajogi vitából eredő követelések is.

A Bizottságnak a módosító R. hatályba lépését követő öt év elteltével vizsgálnia kell az eljárás tárgyi hatályának kiterjesztését bizonyos munkaügyi jogvitákra (elsősorban bérvkövetelésekre).

Bár a R. hatálya alá tartozó követelések többsége szerződésből ered, a szerződésen kívüli károkozás, a jogalap nélküli gazdagodás és a tulajdonjogi igények is elfogadhatók. A követelésnek nem kell szükségképpen pénzübeninek lennie, az meghatározott dolog kiadására, vagy valaminek az eltűrésére is vonatkozhat.

III.3. A rendelet területi hatálya

A R. csak a határon átnyúló ügyekre alkalmazandó, azokban tehát, amelyekben – a keresetlevélnek a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz történő benyújtásának időpontjában – legalább az egyik fél az eljáró bíróság székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel.

Fenti definícióból következően nem feltétlenül szükséges tehát az, hogy a felperes és az alperes különböző tagállamban rendelkezzen lakó- vagy tartózkodási hellyel, feltéve, hogy az ügyben eljáró bíróság más tagállam területén van.

A módosító R. a hatályon átnyúló ügy fenti fogalmán nem változtatott.

III.4. A rendelet időbeli hatálya

A R. 2009. január 1. óta alkalmazandó, hatálya alá tartoznak azonban az ezen időpontot megelőzően keletkezett, még el nem évült követelések is.

IV. Az eljárás általános szabályai

IV.1. Joghatóság

Az átdolgozott Brüsszel I. rendelet¹¹ határozza meg, hogy a követelés elbírálására mely ország bírósága rendelkezik joghatósággal, míg a nemzeti eljárásjog ad iránymutatást arra vonatkozóan, hogy az adott tagállamban mely bíróságnak van az ügy elbírálására hatásköre és illetékessége.

A legtöbb tagállamban a „rendes” polgári bíróságok bírálják el első fokon a kis értékű követeléseket, csak néhány tagállamnak (például Finnországnak) van egy vagy több speciális bírósága az ilyen jellegű ügyek elbírálására.

Azon információkhoz, amelyek szükségesek annak megállapításához, hogy az egyes tagállamok mely bírósága(i) rendelkezik (rendelkeznek) hatáskörrel és illetékességgel a R. hatálya alá tartozó ügyek elbírálására, az európai igazságügyi portálon, és az azon keresztül elérhető Európai Igazságügyi Atlaszon lehet hozzáférni. Általánosságban elmondható, hogy ha egy tagállamban van a kis értékű követelésekre nemzeti eljárás, az arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságok – általában – hatáskörrel és illetékességgel rendelkeznek a R. hatálya alá tartozó ügyek elbírálására is, míg más tagállamokban külön szabályok rendelkeznek a bíróságok hatásköréről és illetékességéről.

IV.2. Jogi képviselő, tájékoztatás

A R. szerinti eljárásokban nem kötelező a jogi képviselő¹².

A tagállamok kötelessége, hogy a felek gyakorlati segítséget kapjanak a formanyomtatványok kitöltéséhez, és megfelelő, ingyenes, általános tájékoztatást kapjanak a R. alkalmazási köréről valamint arról, hogy az adott tagállamban mely bíróságok rendelkeznek hatáskörrel a határon átnyúló kis értékű követelések elbírálására¹³. A formanyomtatványok tájékoztatást adnak – többek között – arról, hogy milyen következményekkel jár az, ha az alperes nem vitatja a követelést vagy nem jelenik meg a tárgyaláson, valamint arról is, hogy a pernyertes fél indokolatlanul felmerült vagy a követeléshez képest aránytalan költségeit nem térítik meg.

A bíróságoknak szükség esetén tájékoztatniuk kell a feleket az eljárási szabályokról¹⁴ és a határidők elmulasztásának következményeiről¹⁵.

A felek – az ügy érdekében – sok tagállamban tájékoztatást kérhetnek a fogyasztói hálózatoktól, a jogi- és tanácsadó központoktól, valamint az Európai Fogyasztói Központok Hálózatától.

11 Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (átdolgozás)

12 10. cikk

13 11. cikk

14 12. cikk (2) bekezdés

15 14. cikk (1) bekezdés

IV.3. Nyelvhasználat

A R. hatálya alá tartozó eljárásokban az eljáró bíróság nyelve alkalmazandó. Ez vonatkozik nemcsak a keresetre, hanem az arra adott válaszra, a viszontkeresetre, az arra adott válaszra és az ezeket alátámasztó dokumentumok leírására, de nem vonatkozik magukra a csatolt dokumentumokra¹⁶. Ez utóbbiak lefordítását a bíróság akkor követelheti meg, ha azok relevánsak az ügy eldöntéséhez¹⁷. A címzett megtagadhatja a bíróság nyelvétől eltérő nyelven írt dokumentum átvételét, ha azt a nyelvet nem érti¹⁸. Ez esetben a bíróság a dokumentum lefordíttatására kötelezi a másik felet.

IV.4. Költségek

A legtöbb tagállamban a keresetlevél benyújtásáért illetéket kell fizetni, melynek összegét a R. nem határozza meg, így az teljes egészében a tagállamoktól függ. Ez jelentős különbségekhez vezetett mind az illeték összegét, mind a megfizetésének módját illetően.

Bár a R. szerinti eljárást a költséghatékonyság jegyében vezették be, több tagállamban a követelés értékének igen magas %-ában határozták meg az eljárási illeték összegét. Az 50 EUR alatti követelések esetében a bírósági eljárás illetéke hat tagállamban meghaladja a követelés összegét, hét további tagállamban pedig annak 50 vagy annál több %-át teszi ki. Cipruson, Luxemburgban és Spanyolországban egyáltalán nem kell fizetni a kis értékű követelések európai eljárásáért, míg Lengyelországban az eljárás díja fix összegű, 100 PLN (24 EUR).

A módosító R. sem vezet be egységes eljárási illetéket, kimondja azonban, hogy „a kis értékű követelések európai eljárásáért a tagállamokban kirótt eljárási illetékeknek arányban kell állniuk a követeléssel, és nem lehetnek magasabbak, mint az adott tagállamban a nemzeti szintű egyszerűsített bírósági eljárásért kirótt eljárási illetékek.”

Míg néhány tagállam (Ausztria, Finnország, Németország, Olaszország, Lettország, Lengyelország) megengedi a banki átutalással történő fizetést, sőt egyes államok a betéti kártyával (pl. Finnország) vagy betéti- és hitelkártyával (pl. Egyesült Királyság) történő online fizetést is, mások (pl. Görögország) csak készpénzes fizetést fogadnak el. Olyan tagállamok is vannak, amelyek az eljárási illeték megfizetését a bíróságon történő illetékbélyeg lerovásával követelik meg.

A módosító R. a fizetési módokat illetően kimondja, hogy a tagállamoknak az alábbi három fizetési mód közül legalább egyet lehetővé kell tenniük: banki átutalás, hitelkártyás vagy betéti kártyás fizetés, a felperes bankszámlájának közvetlen megterhelése.

16 6. Cikk (1) bekezdés

17 6. Cikk (2) bekezdés

18 6. Cikk (3) bekezdés

A költségeket a pervesztes fél viseli, amennyiben szükségesek és a követeléssel arányosak voltak¹⁹. A költségek magukban foglalják a jogi képviselő díját, valamint a dokumentumok kézbesítésének és lefordításának költségeit.

V. Az eljárás menete

V.1. Az eljárás megindítása

Az eljárást a R. I. mellékletében található „A” formanyomtatvánnyal (keresetlevél) kell megindítani, amely tartalmazza a felek megnevezését és elérhetőségét, valamint a követelés alapjául szolgáló tényeket és bizonyítékokat (amelyek mellékletként csatolhatók a keresetlevélhez). A felperesnek nem kell jogcím szerint megjelölnie követelését.²⁰

A keresetlevelet a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz kell benyújtani közvetlenül a kezelőirodán keresztül, postai úton, illetve bármilyen egyéb, az adott tagállam joga szerint elfogadott kommunikációs eszköz (pl. fax, e-mail) útján.

A kereset jellemző hibái: a követelés – az értékhatár átlépése, a tárgya vagy a miatt, hogy nem tartalmaz „határon átnyúló” elemet – nem esik a R. hatálya alá; nem megfelelően töltötték ki a formanyomtatványt; vagy a követelés „nyilvánvalóan alaptalan” vagy „elfogadhatatlan”. Ez utóbbi két fogalmat a nemzeti jognak megfelelően kell meghatározni.²¹

Ha a követelés nem tartozik a R. hatálya alá, a bíróság erről tájékoztatja felperest, és ha a felperes nem vonja vissza a keresetét, a bíróság azon tagállam eljárási jogának megfelelően tárgyalja az ügyet, ahol az eljárást lefolytatják.²²

A hiányosan, hibásan vagy nem a megfelelő nyelven kitöltött formanyomtatvány okán a bíróság a „B” formanyomtatvány használatával – a lehető legrövidebb határidő tűzésével²³ – felhívja a felet a hiány pótlására vagy hiba javítására. Ha a fél a felhívásban foglaltakat nem teljesíti, a bíróság a keresetet elutasítja. Ez nem jelenti a követelés érdemében való döntést, a kereset ez esetben újra előterjeszhető.

Ha a követelés nyilvánvalóan alaptalan vagy elfogadhatatlan, a bíróság egyszerűen elutasítja a keresetet.

19 16. cikk

20 12. cikk (1) bekezdés

21 Preambulum (13) bekezdés

22 4. cikk (3) bekezdés

23 Preambulum (23) bekezdés

V.2. A felek közötti írásbeli kommunikáció

A bíróság a hiánytalan keresetlevél kézhezvételét követő 14 napon belül megküldi az alperes részére a keresetlevél egy példányát, a keresetet alátámasztó dokumentumokat, valamint a „C” válasz-formanyomtatványt (melynek I. részét a bíróság tölti ki).

Az alperes a keresetlevél kézhezvételét követő 30 napon belül – vagy a „C” formanyomtatvány II. részének kitöltésével vagy a formanyomtatvány mellőzésével, más megfelelő módon – válaszolhat, vagy viszontkeresetet terjeszthet elő.

Ha az alperes a megadott határidőn belül nem válaszol a keresetlevélre, a bíróság 30 napon belül ítéletet hoz.

Ha az alperes a válaszában arra hivatkozik, hogy a nem pénzbeni követelés értéke meghaladja a R.-ben írt összeghatárt (vagy ugyanezt a viszontkereset vonatkozásában a felperes állítja), a bíróságnak a válasz kézhezvételétől számított 30 napon belül döntenie kell e tárgyban. Ez nem a követelés érdemében hozott döntés; ellene nincs helye külön fellebbezésnek.

A bíróság az alperes válaszát vagy viszontkeresetét – a kézhezvételtől számított 14 napon belül megküldi a felperesnek, aki arra 30 napon belül válaszolhat.

V.3. A követelés megalapozottságának vizsgálata

Azon alapelvvel összhangban, miszerint a kis értékű követelések európai eljárása írásbeli eljárás, a bíróság – főszabály szerint – csak a felek által elé terjesztett dokumentumok alapján, tárgyalás tartása nélkül vizsgálhatja a követelés megalapozottságát.

A R. 2017. július 13. napjáig hatályos szövegében akkor volt lehetőség arra, hogy a bíróság tárgyalást tartson az ügyben, ha azt szükségesnek tartotta, vagy ha valamely fél kérte. A módosító R. ezen rendelkezést úgy változtatta meg, hogy a bíróság csak akkor tart tárgyalást az ügyben, ha úgy ítéli meg, hogy a rendelkezésre álló írásbeli bizonyítékok alapján nem hozható meg az ítélet, vagy ha ezt valamelyik fél kezdeményezi. A bíróság a fél erre irányuló kérését elutasíthatja, ha – tekintettel az ügy körülményeire – az eljárás tisztességes lefolytatásához nincs szükség tárgyalásra. Az elutasítást írásban meg kell indokolni, és az csak az ítélet elleni jogorvoslat keretében támadható meg.

A bíróságnak attól a naptól számított 30 napon belül, hogy az utolsó dokumentumot is megkapta a felektől, döntenie kell abban a kérdésre, hogy az ügy döntésre érett-e vagy további bizonyítékok beszerzése szükséges. Az előbbi esetben a bíróságnak ítéletet kell hoznia, míg az utóbbi esetben megfelelő – 30 napot meg nem haladó – határidő tűzésével fel kell hívnia a feleket további információk benyújtására, bizonyítást kell felvennie vagy tárgyalást kell tartania.

Ha a bizonyítást egy másik tagállamban kell felvenni, alkalmazni kell a polgári és kereskedelmi ügyekben a bizonyításfelvételtől szóló 1206/2001/EK rendeletet.

Míg a R. eredeti szövege csupán azt rögzítette, hogy a bíróság a tárgyalást és a bizonyításfelvételt videokonferencia vagy egyéb kommunikációs technológia igénybevételevel is lefolytathatja, a módosító R. kiszélesíti a távközlési kommunikáció alkalmazásának körét: ha a meghallgatandó személy külföldön rendelkezik lakó- illetve tartózkodási hellyel, a bíróságnak – amennyiben erre lehetőség van – valamely távközlési kommunikációs eszköz (pl. video- vagy telekonferencia) útján kell meghallgatnia, kivéve, ha az ügy sajátos körülményei folytán ez sértené az eljárás tisztességes lefolytatásának elvét.

V.4. Ítélethozatal

A R. nem határozza meg az ítélet formáját vagy tartalmát, ezt teljes egészében a nemzeti jogra bízta. A tagállam joga határozza meg azt is, hogy a bíróságnak indokolnia kell-e, és ha igen, milyen mértékben az ítéletét.

A bíróság bármelyik fél kérésére – a „D” formanyomtatvány kitöltésével – tanúsítványt állít ki az ítéletéről.²⁴ Ezen tanúsítvány tartalmazza a bíróság nevét, címét, a felek megnevezését és elérhetőségét, a döntés keltét, ügyszámát és lényegét, ennek körében azon összeget – tőke, kamat és költség szerinti bontásban – , amelynek megfizetésére kötelezte az egyik felet, vagy a bíróság arra irányuló rendelkezését, hogy a fél valamit tegyen vagy tartózkodjon valamely cselekedettől.

A bíróság a fél kérelmére egy többnyelvű, dinamikus formanyomtatvány segítségével az uniós intézmények bármely más hivatalos nyelvén kiállítja a tanúsítványt.

V.5. Jogorvoslat

A R. a tagállamok belső jogára bízta azt, hogy az ítélettel szemben biztosítja-e a jogorvoslat lehetőségét. A nemzeti jog tartalmazza a jogorvoslatra vonatkozó eljárási szabályokat (pl. határidő, költségviselési szabályok) is.

A R. – 2017. július 14-i hatállyal módosított – 18. cikke rendelkezik az ítélet felülvizsgálatára vonatkozó minimumszabályokról. Az az alperes, aki nem jelent meg a bíróság előtt, akkor kérheti az ítélet felülvizsgálatát, ha a védekezéshez való jogát súlyosan megsértették: ha a keresetlevelet nem kézbesítették neki, vagy tárgyalás esetén nem idézték a tárgyalásra megfelelő időben és megfelelő módon ahhoz, hogy védelméről gondoskodhasson, vagy vis maior vagy önhibáján kívüli rendkívüli körülmények akadályozták abban, hogy vitassa a követelést, kivéve, ha nem élt jogorvoslattal az ítélet ellen akkor, amikor ezt módjában állt megtenni.

Ha a bíróság az alperes felülvizsgálatra irányuló kérelmét alaposnak találja, az ítéletet megsemmisíti, ellenkező esetben az ítélet hatályban marad.

24 20. cikk (2) bekezdés

V.6. Kézbesítés

A felek részére kézbesítendő iratokat valamint az ítéletet postai vagy elektronikus úton kell kézbesíteni.

Minden olyan esetben, amikor az elektronikus eszközök rendelkezésre állnak és használatuk mind a bíróság székhelye szerinti tagállam, mind a fél állandó lakóhelye (székhelye) vagy szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam eljárási szabályai alapján megengedett, a fél számára biztosítani kell a választási lehetőséget a két kézbesítési mód között.

Elektronikus eszközök kizárólag akkor vehetők igénybe, ha a címzett előzetesen kifejezetten hozzájárul azok alkalmazásához, vagy ha a címzett a lakóhelye szerinti tagállam eljárási szabályai szerint köteles elfogadni az elektronikus kézbesítést.

V.7. Elismerés és végrehajtás

A kis értékű követelések európai eljárásának keretében hozott ítéletek a jogorvoslat lehetőségére tekintet nélkül közvetlenül végrehajthatók valamennyi tagállamban, nincs szükség ún. „exequatur” (végrehajthatóvá nyilvánítási) eljárásra.

A végrehajtási eljárási szabályokat a végrehajtás helye szerinti tagállam nemzeti joga határozza meg, így ezen szabályok tagállamonként jelentős különbségeket mutatnak.

A módosító R. által beiktatott 23a. cikk szerint „A kis értékű követelések európai eljárása során valamely bíróság által jóváhagyott vagy valamely bíróság előtt kötött olyan perbeli egyezséget, amely az eljárás lefolytatásának helye szerinti tagállamban végrehajtható, a kis értékű követelések európai eljárása során hozott ítélettel megegyező feltételek mellett kell elismerni és végrehajtani egy másik tagállamban.”

VI. A kis értékű követelések európai eljárása a gyakorlatban

A kis értékű követelések európai eljárása nem nevezhető sikertörténetnek. A statisztikai adatok szerint tagállamonként évente átlagosan 118 ilyen eljárás indul. Említésre méltó, hogy míg az ilyen jellegű eljárások száma kiugróan magas – évente átlagosan ezer feletti – Spanyolországban, addig a többi tagállamban 100 alatt van évente (átlagosan évi három Bulgáriában, nyolc Portugáliában és 15 Hollandiában).

A R. szerinti eljárások alacsony számának oka elsősorban abban keresendő, hogy az ilyen ügyekkel érintett személyek többnyire nem rendelkeznek ismeretekkel az eljárás létezéséről és működéséről, vagy ha igen, úgy szkeptikusak azzal szemben. Statisztikai adatok szerint az uniós állampolgárok 86 %-a nem hallott még a kis értékű követelések európai eljárásáról.

A kis értékű követelések európai eljárásában félként részt vett személyek többnyire (67 %) elégedettek voltak az eljárással.

A kis értékű követelések európai eljárásának átlagos időtartama öt hónap (Finnországban és Szlovákiában három hónap, Spanyolországban 8,2 hónap). Összehasonlítva a polgári peres eljárások átlagos időtartamával, átlagosan 2,4-szer (Szlovákiában négyszer) gyorsabb. Lengyelország az egyetlen ország, ahol a kis értékű követelések európai eljárása lassabb, mint az átlagos polgári peres eljárás.

Felhasznált irodalom

Európai Bizottság: Felhasználói útmutató a kis értékű követelések európai eljárásához

Európai Bizottság: Gyakorlati útmutató a kis értékű követelések európai eljárásának alkalmazásához

Dr. Horváth Edit Írisz: Ösztönzők és korlátok a kis értékű követelések perbeli érvényesítése során Hazánkban és egyes európai államokban (doktori értekezés)

Dr. Pallós Nikoletta: A kisértékű per szabályainak perrendi kompatibilitása (doktori értekezés)

Dr. Angel Espiniella: Case study European Small Claims Procedure, 2016 ejtn

ECC-Net European Small Claims Procedure Report, September 2012

European Commission: Frequently Asked Questions: the European Small Claims Procedure

European Commission: Shopped online and want your money back? Commission Proposal on Small Claims helps consumers and SMEs

European Commission: Special Eurobarometer 395 European Small Claims Procedure Report, April 2013

European Parliamentary Research Service: European Small Claims Procedures Legal analysis of the Commission's proposal to remedy weaknesses in the current system November 2014

Joghatóság az átdolgozott Brüsszel I. rendeletben Kommentár

Reform of the European Small Claims Procedures Briefing EU Legislation in Progress May 2015

Nyíregyháza, 2017. július 9.

dr. Dallosné dr. Farkas Edina
bíróági titkár
Nyíregyházi Járásbíróság

